

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АНАСТАСОВА ОЛЬГА ЮРІЇВНА

УДК [378 . 147 + 796]: 371.71

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО
ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯФОРМУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Бердянськ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Бердянському державному педагогічному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
Мельник Олександр Миколайович,
Запорізький педагогічний коледж,
директор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Бойчук Юрій Дмитрович,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди,
завідувач кафедри здоров'я людини та
корекційної освіти;

кандидат педагогічних наук, доцент
Котова Олена Володимирівна,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
доцент кафедри теорії і методики фізичного
виховання та спортивних дисциплін

Захист відбудеться “26” грудня 2014 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 18.092.01 в Бердянському державному педагогічному університеті за адресою: 71118, м. Бердянськ, вул. Шмідта, 4, 1 поверх, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Бердянського державного педагогічного університету за адресою: 71118, м. Бердянськ, вул. Шмідта, 4.

Автореферат розісланий “24” листопада 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. І. Жигір'я

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема здоров'я людини постає як одна з найгостріших у планетарному масштабі. На сучасному етапі розвитку держави світова наука долучила проблему здоров'я в широкому розумінні до кола глобальних проблем, вирішення яких обумовлює не тільки кількісні, а й якісні характеристики майбутнього розвитку людства.

Здоров'я нації сьогодні розглядається як показник цивілізованості держави, що відбиває соціально-економічне становище суспільства. Здоров'я саме школярів особливо важливе, оскільки, за оцінками фахівців, близько 75 % хвороб у дорослих є наслідком умов життя в дитячі та молоді роки. Зважаючи на це, прийнято низку міжнародних (ВООЗ, ЮНЕСКО) та державних документів, що наголошують на гострих проблемах здоров'я людини й потребах їхнього розв'язання як науковцями, так і практиками.

Провідні шляхи розв'язання цих проблем в освіті лежать у двох площинах: перша – у нормативно-правових актах (Конвенція про права дитини, укази Президента України “Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров'я нації” (1998), “Про національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту” (2004), Закон України “Про фізичну культуру і спорт” (2000), “Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” (2013) та ін., накази МОН України “Про ведення здорового способу життя дітей і молоді та заборону куріння в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України” (2003), “Про затвердження заходів на виконання Державної програми “Репродуктивне здоров'я нації” на період до 2015 року” (2007) та ін.); друга – у підготовці у ВНЗ компетентного вчителя фізичної культури, який здатний реалізовувати оздоровчі завдання нормативно-правових документів у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Аналіз стану здоров'я учнів України і традиційної системи шкільної освіти окреслює декілька взаємопов'язаних негативних тенденцій, що істотно впливають на ефективність навчально-виховного процесу освітніх закладів: значне зниження зацікавленості молодого покоління у веденні здорового способу життя; стрімке погіршення здоров'я дітей та учнівської молоді.

У сучасних умовах основними причинами погіршення здоров'я учнів є, на думку науковців (О. Аксьонова, В. Горащук, Н. Москаленко, Ю. Науменко, Л. Сущенко та ін.), різке зниження рухової активності, погіршення екології, незадовільне харчування, спадковість, ускладнення навчальних програм, комп'ютеризація освіти, надмірне психоемоційне навантаження, низький рівень медичної допомоги, всього того, від чого залежить здоров'я людини.

Теоретико-оздоровчі засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури у ВНЗ розглядали як вітчизняні (В. Бобрицька, Ю. Бойчук, В. Горащук, Є. Захаріна, Н. Денисенко, А. Дубогай, А. Конох, Н. Москаленко, І. Поташнюк, Л. Сущенко та ін.), так і зарубіжні (Т. Віленська, І. Кузнєцова, Ю. Науменко, К. Оглобин, В. Сорокун, Л. Тихомирова та ін.) вчені.

Проблему формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації здоров'язбережувальних технологій досліджували С. Божедомова,

О. Грішина, В. Зданюк, В. Цись та ін.; питання формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури засобами фізичного виховання розкрито в роботі Д. Вороніна; педагогічну технологію формування здоров'язбережувальних компетенцій детально вивчав науковець В. Пентюхін; педагогічні умови формування здоров'язбережувальних та здоров'яформувальних технологій розглядали: О. Бутакова, яка акцентувала на необхідності їхньої реалізації в екологічно несприятливих регіонах; Р. Гаджимурадова, котра детально розкривала проектування й реалізацію здоров'яформувальних технологій фізичного виховання молодших школярів; А. Халілов, який розглянув загальні умови формування здоров'язбережувальних технологій освіти в навчальних закладах та ін.

Застосування здоров'язбережувальних і здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх та санаторних навчальних закладів досліджувалося багатьма науковцями: в системі методичної роботи шкільної освіти (Н. Беседа); в загальноосвітній школі (Т. Бичкова); в освітньому просторі дошкільних закладів (С. Медведєва); в професійно-педагогічній діяльності вчителя початкових класів (О. Омельченко); в роботі вчителя фізичної культури (В. Петров); в умовах санаторного закладу (І. Севастьянова) та ін.

Більшість вищезазначених авторів вказує на необхідність та ефективність упровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітнього навчального закладу, проте шляхи їхнього впровадження в проаналізованих працях мають загально несистемний характер, потребує чіткого визначення понятійний апарат, який описував би систему оздоровчого гуманістичного, особистісно зорієнтованого простору в процесі підготовки фахівців за напрямом "Фізичне виховання"; відсутній концептуальний підхід до впровадження змістовно-функціональних компонентів повного циклу здоров'яформувальних технологій у сучасних інноваційних навчальних закладах; недостатньо розробленими залишаються організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Отже, проблема ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи в сучасних умовах зумовлена суперечностями: між потребами суспільства в здоровій нації та недостатнім рівнем використання здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи; сучасними оздоровчими завданнями, представленими в нормативно-правових документах, і недостатньою реалізацією їхніх вимог у період навчання в умовах загальноосвітнього навчального закладу; об'єктивними потребами суспільства в компетентних учителях фізичної культури, покликаних розв'язувати завдання зміцнення та формування здоров'я учнів, і відсутністю достатньої підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес.

Аналіз наукових джерел, реальної практики ЗНЗ та ВНЗ, наявні протиріччя визначають проблему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до

впровадження здоров'яформувальних технологій.

Це зумовило вибір та актуальність теми дисертаційної роботи **“Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Науково-практичні розробки дисертаційної роботи є складовою науково-комплексної теми “Інноваційні технології в підготовці сучасного вчителя” кафедри педагогіки Бердянського державного педагогічного університету (протокол № 5 від 1 березня 2006 р.).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Бердянського державного педагогічного університету (протокол № 3 від 04 грудня 2008 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 8 від 22 грудня 2009 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробленні й експериментальній перевірці моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Задачі дослідження:

1) на основі аналізу валеологічної, психолого-педагогічної літератури визначити теоретичні засади впровадження в підготовку майбутніх учителів фізичної культури здоров'яформувальних технологій;

2) визначити структуру здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;

3) схарактеризувати критерії, показники та рівні сформованості здоров'яформувальної компетентності;

4) розробити модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи;

5) експериментально перевірити ефективність розробленої моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Об'єкт дослідження – підготовка майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі.

Предмет дослідження – підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Для розв'язання завдань у дисертації використано низку загальнонаукових і спеціальних **методів дослідження:**

- *теоретичні* – аналіз, порівняння, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, за допомогою яких обґрунтовано теоретичні позиції дисертаційної роботи та зіставлено наявні в психолого-педагогічній літературі підходи до визначеної проблеми;

- *емпіричні* – анкетування, педагогічне спостереження, а також педагогічний

експеримент (констатувальний, формувальний етапи), які застосовані з метою накопичення фактичного матеріалу дослідження задля виявлення ефективності розробленої моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи; методи математичної статистики для встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- *уперше* теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи, визначено організаційно-педагогічні умови, а саме: створення оздоровчого гуманістичного, особистісно зорієнтованого простору в процесі підготовки фахівців за напрямом “Фізичне виховання”; забезпечення суб’єктної позиції майбутніх учителів фізичної культури в навчально-виховному процесі з циклу професійно орієнтованих дисциплін за допомогою інтерактивних методів навчання;

- *уточнено* сутність понять “здоров'яформувальні технології”, “здоров'яформувальна компетентність”, “підготовка майбутніх учителів фізичної культури”, “підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи”, тлумачення яких відрізняється орієнтиром на предмет дослідження з приводу впливу спеціально організованої підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здоров'яформувальної компетентності;

- *удосконалено* структуру здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, яка складається з мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного компонентів, що характеризуються обраними критеріями, показниками та рівнями сформованості, відмінністю яких є наявність: мотивації до здійснення здоров'яформувальної діяльності в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи; знань, умінь і навичок упровадження здоров'яформувальних технологій у педагогічний процес; здатності до організації навчально-виховного процесу на засадах здоров'яформувальної діяльності;

- *подальшого розвитку* набули ідеї компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного підходів до навчання та здоров'яформувального спрямування підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в педагогічний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури впроваджено оновлений зміст навчальних дисциплін (навчальні програми): “Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав”, “Теорія та методика викладання фізичного виховання”, “Організація та методика оздоровчої фізичної культури”; авторський спецкурс “Здоров'яформувальні технології у фізичному вихованні”; тестові завдання; методичний інструментарій щодо шляхів створення гуманістичного, особистісно зорієнтованого оздоровчого простору на факультеті фізичного виховання.

Результати дослідження можуть бути використані для оновлення змісту лекційних та практичних занять з курсів оздоровчої тематики; при викладанні

дисциплін за вибором; організації різних видів педагогічної практики; позааудиторної роботи зі студентами ВНЗ та позашкільної роботи з учнями ЗНЗ.

Основні результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 64–47/1696 від 02.10.2014 р.), Запорізького національного університету (довідка № 01–15/267 від 31.10.2014 р.), Інституту фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 07–10/1226 від 10.06.2014 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження опубліковано в науково-педагогічних і науково-практичних журналах, збірниках наукових праць, наукових вісниках та фахових виданнях. Матеріали роботи обговорювалися та одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях:

– міжнародних: “Veda a technologie: krok do budoucnosti – 2012” (Чехія, 2012), “Naukowa myśl informacyjnej powieki – 2014” (Польща, 2014), “Věda a technologie: krok do budoucnosti – 2014” (Чехія, 2014), “Бъдещите изследвания” (Болгарія, 2014);

– всеукраїнських: “Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров’я студентської молоді” (Бердянськ, 2013), “Актуальні проблеми збереження психологічного здоров’я підростаючого покоління” (Бердянськ, 2013), а також обговорювалися на засіданнях кафедр фізичного виховання та педагогіки Бердянського державного педагогічного університету.

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дисертаційної роботи відображено у 18 одноосібних публікаціях, із них: 6 статей у виданнях, зареєстрованих ВАК України як фахові з педагогічних наук (журнали та збірники наукових праць), 2 навчальні програми, 2 збірники тестових завдань, 2 статті в наукових іноземних виданнях, 6 тез доповідей у матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (229 найменувань) і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 257 сторінок (основна частина – 197 сторінок). Робота містить 20 таблиць і 14 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність, ступінь її розробленості, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет, висвітлено наукову новизну, теоретичне й практичне значення результатів наукового пошуку, подано інформацію про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі “**Теоретичні та практичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи**” висвітлено проблему формування здоров’я учнів і необхідності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій; уточнено сутність понять “здоров’яформувальні технології”, “здоров’яформувальна компетентність”,

“підготовка майбутніх учителів фізичної культури”, “підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи”; проаналізовано сучасний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Сутність та структуру поняття “здоров’яформувальні технології” розглянуто на основі детального аналізу урядових законів з питань здорового способу життя молоді, характеристики проекту “Європейська мережа шкіл сприяння здоров’ю” й теоретичного аналізу медичної, психолого-педагогічної літератури, який дозволив виявити та охарактеризувати різноманітність підходів учених до понять “здоров’я”, “технологія”, “здоров’язбережувальні технології”, “здоров’яформувальні технології”; підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій в ЗНЗ.

Поняття “здоров’яформувальні технології” визначено як цілеспрямовану оздоровчу гуманістичну, особистісно зорієнтовану взаємодію вчителя та учня, яка включає сукупність засобів, прийомів, методів, спрямованих на формування, збереження, зміцнення, відновлення здоров’я особистості.

Структуру здоров’яформувальних технологій розглянуто як систему, яка включає взаємопов’язані, взаємозалежні компоненти: мотив, ціль, зміст, операції, результат, рефлексію.

У дослідженні використано уточнену дефініцію “здоров’яформувальна компетентність” як складну інтегровану характеристику майбутнього вчителя фізичної культури, яка відображає результати поетапного впливу на особистість студента в період професійної підготовки й характеризується рівнем сформованості мотивації до здійснення здоров’яформувальної діяльності в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи; рівнем оволодіння знаннями, вміннями та навичками впровадження здоров’яформувальних технологій у педагогічний процес; здатністю до побудови навчально-виховного процесу на засадах здоров’яформувальної діяльності.

Підготовку майбутніх учителів фізичної культури розглянуто як алгоритмізований суб’єкт-суб’єктний цілеспрямований педагогічний процес, спрямований на отримання фундаментальних знань у галузі фізичної культури та формування вмінь і навичок їхнього використання в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Враховуючи результати теоретичного пошуку, підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи розглянуто як структуру взаємозалежних елементів, спрямованих на створення оздоровчого гуманістичного, особистісно зорієнтованого простору в процесі підготовки фахівців за напрямом “Фізичне виховання”; забезпечення суб’єктної позиції майбутніх учителів фізичної культури в навчально-виховному процесі з циклу професійно орієнтованих дисциплін за допомогою інтерактивних методів навчання; здійснення моніторингу сформованості здоров’яформувальної компетентності в процесі професійної підготовки, спрямованої на оздоровчий

саморозвиток та самовдосконалення особистості.

Реальний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи було досліджено за допомогою констатувального експерименту, що проходив на базі Запорізького національного університету, Бердянського державного педагогічного університету, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, в якому брало участь 217 студентів та 55 викладачів.

Результати констатувального експерименту підготовки майбутніх учителів фізичної культури освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” підтвердив доцільність здійснення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи; необхідність сприяти оволодінню знаннями змісту здоров'яформувальних технологій фахівцями за напрямом підготовки “Фізичне виховання”; забезпечення необхідним обсягом знань з упровадження здоров'яформувальних технологій за навчальними програмами ВНЗ; методиками передового педагогічного досвіду з упровадження здоров'яформувальних технологій в освітній простір школи; впровадження нового спецкурсу “Здоров'яформувальні технології у фізичному вихованні” та здоров'яформувальної складової змісту робочих програм професійно орієнтованих дисциплін.

На наступному етапі констатувального дослідження було проведено опитування викладачів вищих навчальних закладів, яке засвідчило, що 100% опитуваних вважають за доцільне здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи, але здійснюють таку підготовку 78,69% з них; 62,81% викладачів поділяють думку про те, що здоров'яформувальні технології – це цілеспрямована оздоровча гуманістична, особистісно зорієнтована взаємодія вчителя та учня, яка включає сукупність засобів, прийомів, методів, спрямованих на формування, збереження, зміцнення, відновлення, здоров'я особистості; а також думку про те, що вчитель фізичної культури має досконало володіти здоров'яформувальними технологіями (74,61%); задоволені наявною навчально-методичною літературою з підготовки майбутніх учителів фізичної культури до вирішення означеної проблеми лише 14,82% викладачів; спрямовують свої зусилля на написання навчальних посібників і методичних розробок щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження оздоровчих технологій у навчальному закладі – 79,74%; 100% викладачів поділяють думку про те, що оволодіння здоров'яформувальними технологіями буде сприяти підвищенню рівня підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Результати дослідження першого етапу констатувального експерименту свідчать про нагальну необхідність створення при підготовці майбутніх учителів фізичної культури оздоровчого гуманістичного, особистісно зорієнтованого простору, що передбачає методичний інструментарій наповнення навчальних програм та курсів змістом здоров'яформувальних технологій, формування у

студентів умінь та навичок вести здоровий спосіб життя й упроваджувати елементи цієї культури в освітній процес школи.

Отже, є нагальна потреба підготовки висококваліфікованих фахівців фізичної культури, здатних працювати на засадах інноваційних оздоровчих підходів до організації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі.

У другому розділі **“Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи”** визначено сутність моделі, етапи та організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Розроблена модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи відображає сукупність взаємопов’язаних та взаємозалежних елементів.

Мета моделі полягає в удосконаленні підготовки майбутніх учителів фізичної культури, спрямованої на формування здоров’яформувальної компетентності. Для досягнення результату необхідно: формувати мотивацію майбутніх учителів фізичної культури до здорового способу життя та потребу в побудові педагогічного процесу на оздоровчих засадах; сприяти оволодінню майбутніми вчителями фізичної культури знаннями основ здоров’яформувальних концепцій; розвивати здоров’яформувальні вміння та навички, почуття впевненості, бажання працювати в цій галузі; формувати здатність майбутніх учителів фізичної культури до побудови педагогічного процесу на засадах здоров’яформувальної компетентності.

На основі аналізу наукової літератури було виявлено основні принципи (гуманізації, індивідуалізації, свідомості й активності) та підходи (компетентнісний, особистісно-зорієнтований, діяльнісний) підготовки майбутніх учителів фізичної культури для вирішення поставлених задач.

Компетентнісний підхід дозволив спрямувати освітній процес у ВНЗ на формування й розвиток основних базових та предметних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури, а також системи знань, умінь та навичок, необхідних для виконання основних оздоровчих функцій учителя фізичної культури та подальшого професійного вдосконалення в цій галузі. Особистісно зорієнтований підхід сприяв розвитку творчої сутності майбутніх учителів фізичної культури як особистості завдяки максимальній індивідуалізації та вихованню їхніх особистісних якостей, прагненню до самовдосконалення й накопичення досвіду в оздоровчій роботі з дітьми. Діяльнісний підхід визначав діяльність, спрямовану на оволодіння вміннями та навичками майбутніми вчителями фізичної культури щодо впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

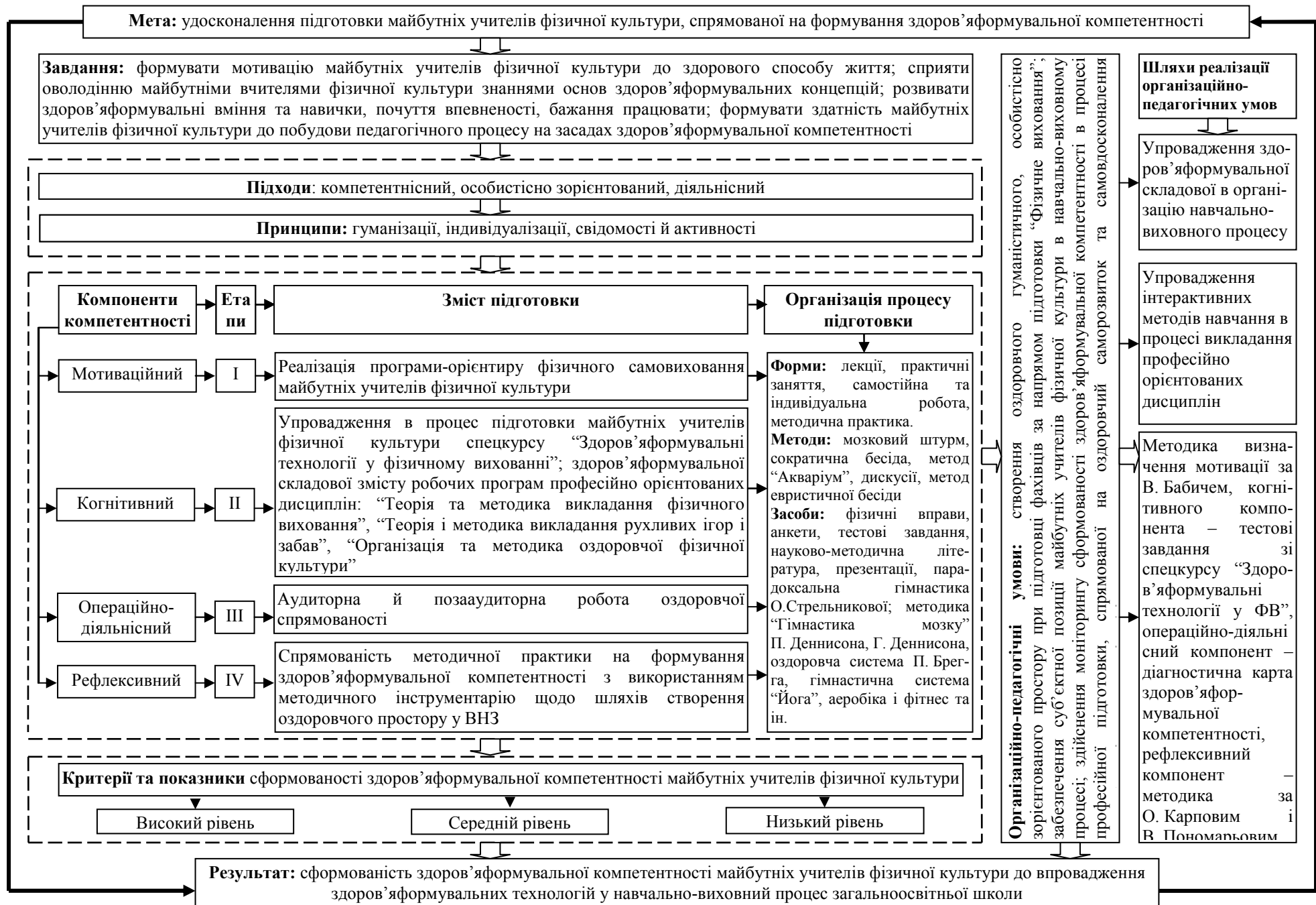

Рис. 1 Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи

На основі аналізу джерельної бази дослідження теоретично обґрунтовано компоненти здоров'яформувальної компетентності, які пов'язані з етапами підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи, що спрямовані на формування позитивних мотивів, знань, умінь і навичок, здібності особистості до самооцінки, самоаналізу діяльності. Перший етап – реалізація програми-орієнтиру фізичного самовиховання майбутніх учителів фізичної культури. Другий етап – впровадження в процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури спецкурсу “Здоров'яформувальні технології у фізичному вихованні”; здоров'яформувальної складової змісту робочих програм професійно орієнтованих дисциплін: “Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав”, “Теорія та методика викладання фізичного виховання”, “Організація та методика оздоровчої фізичної культури”. Третій етап – здійснення аудиторної та позааудиторної роботи оздоровчої спрямованості. Четвертий етап – спрямованість методичної практики та практики в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку на формування в майбутніх учителів фізичної культури здоров'яформувальної компетентності щодо впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Організація процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури відповідно до моделі включає основні форми, методи та засоби, що спрямовані на формування компонентів здоров'яформувальної компетентності (мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного).

Основними формами організації навчального процесу були лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, методична практика. До навчальних засобів віднесено парадоксальну дихальну гімнастику О. Стрельникової; методику “Гімнастика мозку” П. Деннисона, Г. Деннисона, оздоровчу систему П. Брегга, гімнастичну систему “Йога”, аеробіку, фітнес, анкети, тестові завдання, науково-методичну літературу, презентації. Для формування системи знань студентів застосовано такі методи організації навчальної діяльності: “мозковий штурм”, сократична бесіда, метод “Акваріум”, дискусії, метод евристичної бесіди.

Результатом підготовки передбачалося формування здоров'яформувальної компетентності, компоненти якої характеризувалися обраними критеріями, показниками та рівнями.

Динаміка моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи була зумовлена: створенням оздоровчого гуманістичного, особистісно зорієнтованого простору при підготовці фахівців за напрямом підготовки “Фізичне виховання”; забезпеченням суб'єктної позиції майбутніх учителів фізичної культури в навчально-виховному процесі; здійсненням моніторингу сформованості здоров'яформувальної компетентності в процесі професійної підготовки, спрямованої на оздоровчий саморозвиток та самовдосконалення майбутніх учителів фізичної культури.

Реалізація зазначених умов підготовки майбутніх учителів фізичної

культури здійснювалася за допомогою впровадження: здоров'яформувальної складової в організацію навчально-виховного процесу; інтерактивних методів навчання в процесі викладання професійно орієнтованих дисциплін; методики визначення мотиваційного компонента за В. Бабичем, когнітивного компонента – тестові завдання зі спецкурсу “Здоров'яформувальні технології у фізичному вихованні”, операційно-діяльнісного компонента – діагностична карта здоров'яформувальної компетентності, рефлексивного компонента – методика за О. Карповим і В. Пономарьовим.

У третьому розділі **“Організація та проведення педагогічного експерименту”** розкрито методику педагогічного експерименту, проаналізовано й оцінено його результати.

Конкретизовано критерії та показники сформованості компонентів здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи: сформованість мотивації майбутніх учителів фізичної культури до здійснення здоров'яформувальної діяльності в загальноосвітній школі; оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури знаннями, необхідними для забезпечення здоров'яформувальної діяльності в загальноосвітній школі; сформованість умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури застосовувати знання в процесі виконання здоров'яформувальної роботи в загальноосвітній школі; сформованість здатності майбутніх учителів фізичної культури до побудови педагогічного процесу на засадах здоров'яформувальної компетентності, самоосвіти й саморозвитку.

Відповідно до критеріїв сформованості компонентів здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи визначено рівні (високий, середній і низький).

Для педагогічного оцінювання ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи здійснено відбір і модифікацію методик, а саме: методики визначення мотивації у студентів до майбутньої професійної діяльності в контексті формування культури здоров'я школярів за В. Бабичем – для визначення рівня сформованості мотивації майбутніх учителів фізичної культури до здійснення здоров'яформувальної діяльності в загальноосвітній школі; тестові завдання зі спецкурсу “Здоров'яформувальні технології у фізичному вихованні” – для визначення рівня оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури знаннями, необхідними для забезпечення здоров'яформувальної діяльності в загальноосвітній школі; розроблена автором діагностична карта здоров'яформувальної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури – для визначення рівня сформованості умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури застосовувати знання в процесі виконання здоров'яформувальної роботи в загальноосвітній школі; методика визначення рівня рефлексивності майбутнього вчителя фізичної культури за О. Карповим і В. Пономарьовим – для визначення рівня здатності майбутніх учителів фізичної культури до побудови педагогічного процесу на

засадах здоров'яформувальної компетентності, самоосвіти й саморозвитку.

Для проведення педагогічного експерименту було визначено репрезентативну вибірку студентів Бердянського державного педагогічного університету, Запорізького національного університету, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Експериментальна група – 72 особи і контрольна – 88 осіб.

Застосування t-критерію Стьюдента засвідчило статистичну достовірність результатів педагогічного експерименту. На початку педагогічного експерименту рівні сформованості всіх компонентів (мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного й рефлексивного) здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи в контрольній та експериментальній групах однакові.

На початку експериментальної роботи було статистично доведено однорідність груп. Статистична обробка даних наукового дослідження свідчить, що всі показники здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи на кінець педагогічного експерименту в експериментальній групі були значно вищі, ніж у контрольній групі.

Зокрема, спостерігається істотна відмінність між: середнім значенням показника сформованості мотивації (мотиваційний компонент) у студентів експериментальної (21,33 балів) і контрольної груп (19,25 балів); середнім значенням показника оволодіння знаннями (когнітивний компонент) у студентів експериментальної (20,32 балів) і контрольної груп (17,41 балів); середнім значенням показника сформованості вмінь та навичок (операційно-діяльнісний компонент) у студентів експериментальної (101,04 балів) і контрольної груп (95,75 балів); середнім значенням показника здатності до саморозвитку та самоосвіти (рефлексивний компонент) у студентів експериментальної (135,06 балів) і контрольної груп (128,86 балів).

Отримані по закінченні формувального експерименту дані підтверджують ефективність запропонованої моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи. Згідно з результатами експериментального дослідження встановлено підвищення здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій, що є підтвердженням вирішення завдань дослідження та досягнення мети.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження дали можливість зробити такі висновки:

1. На основі аналізу валеологічної, психолого-педагогічної літератури визначено, що для реалізації мети нашого дослідження основою мають бути принципи (гуманізація, індивідуалізація, свідомість й активність) та підходи (компетентнісний, особистісно зорієнтований, діяльнісний) у процесі підготовки

майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Уточнено суть поняття “здоров'яформувальні технології” як цілеспрямовану оздоровчу гуманістичну, особистісно зорієнтовану взаємодію вчителя та учня, яка включає сукупність засобів, прийомів, методів, спрямованих на формування, збереження, зміцнення, відновлення здоров'я особистості.

З'ясовано, що результатом підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи є здоров'яформувальна компетентність, що являє собою складну інтегровану характеристику майбутнього вчителя фізичної культури, яка відображає результати поетапного впливу на особистість студента в період професійної підготовки й характеризується: рівнем сформованості мотивації до здійснення здоров'яформувальної діяльності в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи; рівнем оволодіння знаннями, вміннями та навичками впровадження здоров'яформувальних технологій у педагогічний процес; здатністю до побудови навчально-виховного процесу на засадах здоров'яформувальної діяльності.

На основі аналізу наукової літератури підготовку майбутніх учителів фізичної культури розглядаємо як алгоритмізований суб'єкт-суб'єктний педагогічний процес, спрямований на отримання фундаментальних знань у галузі фізичної культури та формування вмінь і навичок їхнього використання в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Враховуючи результати теоретичного пошуку, підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи розглядаємо як структуру взаємозалежних елементів, спрямованих на створення оздоровчого гуманістичного, особистісно зорієнтованого простору в процесі підготовки фахівців за напрямом “Фізичне виховання”; забезпечення суб'єктної позиції майбутніх учителів фізичної культури в навчально-виховному процесі з циклу професійно орієнтованих дисциплін за допомогою інтерактивних методів навчання; здійснення моніторингу сформованості здоров'яформувальної компетентності в процесі професійної підготовки, спрямованої на оздоровчий саморозвиток та самовдосконалення особистості.

2. На основі детального теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури визначено структуру здоров'яформувальної компетентності, яка складається з мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного й рефлексивного компонентів.

Мотиваційний компонент характеризується мотивацією майбутніх учителів фізичної культури до здійснення здоров'яформувальної діяльності в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи; когнітивний компонент – оволодінням майбутніми вчителями фізичної культури знаннями щодо впровадження здоров'яформувальних технологій у педагогічний процес; операційно-діяльнісний компонент – уміннями та навичками майбутніх учителів фізичної культури щодо впровадження здоров'яформувальних технологій у

навчально-виховний процес загальноосвітньої школи; рефлексивний компонент – здатністю майбутніх учителів фізичної культури до побудови педагогічного процесу на засадах здоров'яформувальної компетентності.

3. Визначено критерії та показники сформованості здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи: мотиваційна настанова щодо майбутньої діяльності в контексті формування культури здоров'я; інтерес до власного здоров'я і здоров'я школярів як до найвищої цінності; знання засобів фізичного виховання у фізкультурно-оздоровчій роботі в загальноосвітній школі; сучасних методів оцінки фізичного розвитку й фізичного здоров'я; сучасних здоров'яформувальних технологій у фізичному вихованні учнів; уміння та навички систематично організовувати процес самоконтролю на уроках фізичної культури; проводити діагностику функціонального стану учня та рівня фізичної підготовленості; систематично застосовувати найбільш ефективні сучасні здоров'яформувальні технології в процесі фізичного виховання школярів з метою підвищення рівня соматичного здоров'я з урахуванням індивідуальних особливостей учнів; здатність до саморозвитку, самовдосконалення, самоаналізу, самоконтролю, самооцінки професійної діяльності щодо впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Визначені критерії та показники використовувалися для оцінки рівнів сформованості здоров'яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

4. Розроблено модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи, яка спрямована на формування мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного й рефлексивного компонентів здоров'яформувальної компетентності.

Теоретичною основою моделі були принципи (гуманізації, індивідуалізації, свідомості й активності) та підходи (компетентнісний, особистісно зорієнтований, діяльнісний) підготовки майбутніх учителів фізичної культури для вирішення поставлених задач.

Змістом підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи є: реалізація програми-орієнтиру фізичного самовиховання; впровадження в процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури спецкурсу “Здоров'яформувальні технології у фізичному вихованні”; здоров'яформувальної складової змісту робочих програм професійно орієнтованих дисциплін; здійснення аудиторної та позааудиторної роботи оздоровчої спрямованості; спрямованість методичної практики та практики в дитячих закладах оздоровлення й відпочинку на формування в майбутніх учителів фізичної культури здоров'яформувальної компетентності.

Організація процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури відповідно до моделі включала основні форми (лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота, методична практика), засоби (парадоксальну

дихальну гімнастику О. Стрельникової; методику “Гімнастика мозку” П. Деннисона, Г. Деннисона, оздоровчу систему П. Брегга, гімнастичну систему “Йога”, аеробіку, фітнес, анкети, тестові завдання, науково-методичну літературу, презентації) та методи (“мозковий штурм”, сократична бесіда, метод “Акваріум”, дискусії, метод евристичної бесіди), що спрямовані на формування компонентів здоров’яформувальної компетентності (мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивного).

Реалізація моделі вимагала комплексу організаційно-педагогічних умов (створення оздоровчого гуманістичного, особистісно зорієнтованого простору при підготовці фахівців за напрямом підготовки “Фізичне виховання”: забезпечення суб’єктної позиції майбутніх учителів фізичної культури в навчально-виховному процесі; здійснення моніторингу сформованості здоров’яформувальної компетентності в процесі професійної підготовки, спрямованої на оздоровчий саморозвиток та самовдосконалення майбутніх учителів фізичної культури), і шляхів їхньої реалізації (впровадження здоров’яформувальної складової в організацію навчально-виховного процесу; інтерактивних методів навчання в процесі викладання професійно орієнтованих дисциплін; методики визначення мотиваційного компонента за В. Бабичем, когнітивного компонента – тестові завдання зі спецкурсу “Здоров’яформувальні технології у фізичному вихованні”, операційно-діяльнісного компонента – діагностична карта здоров’яформувальної компетентності, рефлексивного компонента – методика за О. Карповим і В. Пономарьовим), що забезпечують ефективну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

У результаті апробації моделі було сформовано здоров’яформувальну компетентність учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

5. Моніторинг одержаних результатів у процесі формування експерименту засвідчив ефективність запропонованої моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Результати статистичної обробки даних наукового дослідження свідчать, що всі рівні сформованості здоров’яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи на кінець педагогічного експерименту в експериментальній групі були значно вищі, ніж у контрольній групі.

Середнє значення показника сформованості мотивації (мотиваційний компонент) у студентів експериментальної групи збільшилося на 2,08 бала порівняно зі студентами контрольної групи; показника оволодіння знаннями (когнітивний компонент) збільшилося на 2,91 бала; показника сформованості вмінь та навичок (операційно-діяльнісний компонент) – на 5,29 бала; показника здатності до саморозвитку та самоосвіти (рефлексивний компонент) – на 6,28 бала.

Дисертаційна робота не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми, перспективи подальшого дослідження вбачаємо в розкритті проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи в школах інноваційного типу, зокрема “Школи сприяння здоров’ю”.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Дорошенко О. Ю. Аналіз стану навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оволодіння здоров’яформуючими технологіями / О. Ю. Дорошенко // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2010. – №2(7). – С. 44–46.

2. Дорошенко О. Ю. Моніторинг сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до оволодіння та впровадження здоров’яформувальних технологій у процесі фахової підготовки / О. Ю. Дорошенко // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2011. – №1. – С.110–114.

3. Дорошенко О. Ю. Особистісно орієнтований підхід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформуючих технологій / О. Ю. Дорошенко // Гуманізація навчально-виховного процесу : [збірник наукових праць] / [ред. проф. В. І. Сипченка]. – Вип. LIX. – Слов’янськ : СДПУ, 2012. – С.114–119.

4. Дорошенко О. Ю. Поняття здоров’яформувальних і здоров’язберігаючих технологій в процесі підготовки вчителів фізичного виховання / О. Ю. Дорошенко; за ред. С. С. Єрмакова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [науковий журнал]. – Харків : ХДАДМ, 2009. – №9. – С. 41–44.

5. Дорошенко О. Ю. Стан готовності майбутніх учителів фізичної культури до оволодіння здоров’яформувальними і здоров’язбережувальними технологіями / О. Ю. Дорошенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній і школах : [зб. наук. пр.] / [ред. Т. І. Сущенко]. – Запоріжжя. – 2010. – вип.11(64). – С.180–183.

6. Дорошенко О. Ю. Структурні компоненти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій / О. Ю. Дорошенко // Фізична активність, здоров’я і спорт. – 2012. – №2(8). – С.73–77.

Матеріали науково-практичних конференцій, тези доповідей

7. Анастасова О. Ю. Взаємодія зовнішніх та внутрішніх компонентів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформуючих технологій у навчально-виховному процесі / О. Ю. Анастасова // Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров’я студентської молоді : [матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.] ; (Бердянськ, Україна, 26–28 вересня 2013 р.). – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2013. – С. 90–92.

8. Анастасова О. Ю. До шляхів формування операційно-діяльнісного компоненту підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформуючих технологій / О. Ю. Анастасова // *Věda a technologie : krok do budoucnosti* – 2014 : [materiály X mezinárodní vědecko-praktická konference. Tělovýchova a sport. Hudba a život] ; (Прага, Чехія, 27.02–05.03.2014 р.). – Praha : Publishing House “Education and Science”, 2014. – С. 13–16.

9. Анастасова О. Ю. Здоров'яформуючі технології як аспект підготовки майбутніх учителів фізичної культури / О. Ю. Анастасова // *Бъдещите изследвания* : [материали за 10-а международна научна практична конференция] ; (Софія, Болгарія, 17–25 лютого 2014 р.). – Софія : “Бял ГРАД-БГ” ООД, 2014. – С. 3–4.

10. Анастасова О. Ю. Практичні аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформуючих технологій / О. Ю. Анастасова // *Naukowa myśl informacyjnej powieki* – 2014 : [materiały X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji] ; (Пшемишль, Польща, 07–15 березня 2014 р.). – Przemyśl : Nauka i studia, 2014. – С. 3–4.

11. Дорошенко О. Ю. Здоров'яформуючі технології в сучасному освітньому просторі / О. Ю. Дорошенко, О. М. Будний // *Актуальні проблеми збереження психологічного здоров'я підростаючого покоління* : [матеріали Всеукраїнських психолого-педагогічних Демиденківських читань] ; (Бердянськ, Україна, 23–24 квітня 2013 р.). – Бердянськ : БДПУ, 2013. – С. 84–86.

12. Дорошенко О. Ю. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформуючих технологій / О. Ю. Дорошенко // *Věda a technologie : krok do budoucnosti* – 2012 : [materialy VIII mezinárodní vědecko-praktická konference] ; (Прага, Чехія, 27.02–05.03.2012 р.). – Praha : Publishing House “Education and Science”, 2012. – С. 74–75.

Статті у наукових іноземних виданнях

13. Анастасова О. Ю. Модель подготовки будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьесформирующих технологий в образовательное пространство / О. Ю. Анастасова // *Приволжский научный вестник* : [научно-практический журнал]. – №3 (31), часть 1. – 2014. – С. 91–94.

14. Анастасова О. Ю. Отдельные аспекты конструирования модели подготовки будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьесформирующих технологий в образовательное пространство / О. Ю. Анастасова // *Педагогика высшей школы и профессионального образования* : [электронный журнал]. – М. – Выпуск 4(9). – 2013. – С. 17–19.

Навчальні посібники, тестові завдання, навчальні програми

15. Дорошенко О. Ю. Навчальна програма спецкурсу “Здоров'яформуючі технології у фізичному вихованні” / О. Ю. Дорошенко. – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2010. – 12 с.

16. Дорошенко О. Ю. Навчальна програма дисципліни “Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав ” / О. Ю. Дорошенко. – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2010. – 14 с.

17. Дорошенко О. Ю. Тестові завдання до навчальної дисципліни “Теорія і методика викладання рухливих ігор і забав” / О. Ю. Дорошенко. – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2010. – 25 с.

18. Дорошенко О. Ю. Тестові завдання до спецкурсу “Здоров’яформуючі технології у фізичному вихованні” / О. Ю. Дорошенко. – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2010. – 26 с.

АНОТАЦІЯ

Анастасова О. Ю. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Бердянський державний педагогічний університет. – Бердянськ, 2014.

У дисертації уточнено сутність понять “здоров’яформувальні технології”, “здоров’яформувальна компетентність”, “підготовка майбутніх учителів фізичної культури”, “підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи”. Визначено структуру здоров’яформувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Схарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості здоров’яформувальної компетентності. Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Отримані по закінченні формувального експерименту дані підтверджують ефективність запропонованої моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров’яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи.

Ключові слова: здоров’яформувальні технології, здоров’яформувальна компетентність, майбутні вчителі фізичної культури, навчально-виховний процес, організаційно-педагогічні умови.

АННОТАЦИЯ

Анастасова О. Ю. Подготовка будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьесформирующих технологий в учебно-воспитательный процесс общеобразовательной школы. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Бердянский государственный педагогический университет. – Бердянск, 2014.

Теоретический анализ литературы позволил уточнить сущность понятий “здоровьесформирующие технологии”, “здоровьесформирующая компетентность”, “подготовка будущих учителей физической культуры”, “подготовка будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьесформирующих технологий в учебно-воспитательный процесс общеобразовательной школы”.

Понятие “здоровьеформирующие технологии” нами определено как целенаправленное оздоровительное гуманистическое, личностно ориентированное взаимодействие учителя и ученика, которое включает совокупность средств, приемов, методов, направленных на формирование, сохранение, укрепление, восстановление здоровья личности.

Дефиниция “здоровьеформирующая компетентность” рассматривается как сложная интегрированная характеристика будущего учителя физической культуры, которая отражает результаты поэтапного воздействия на личность студента в период профессиональной подготовки и характеризуются уровнем сформированности мотивации к осуществлению здоровьеформирующей деятельности в учебно-воспитательном процессе общеобразовательной школы; уровнем овладения знаниями, умениями и навыками внедрения здоровьеформирующих технологий в педагогический процесс; способностью к построению учебно-воспитательного процесса на основе здоровьеформирующей деятельности.

Понятие “подготовка будущих учителей физической культуры” трактуем как алгоритмизированный субъект-субъектный педагогический процесс, направленный на приобретение фундаментальных знаний в области физической культуры и формирование умений и навыков их использования в учебно-воспитательном процессе общеобразовательной школы.

“Подготовка будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьеформирующих технологий в учебно-воспитательный процесс общеобразовательной школы” определяем как структуру взаимосвязанных элементов, направленных на создание оздоровительного гуманистического, личностно ориентированного пространства в процессе подготовки специалистов по направлению “Физическое воспитание”; обеспечение субъектной позиции будущих учителей физической культуры в учебно-воспитательном процессе цикла профессионально ориентированных дисциплин с помощью интерактивных методов обучения; осуществление мониторинга сформированности здоровьеформирующей компетентности в процессе профессиональной подготовки, направленной на оздоровительное саморазвитие и самосовершенствование личности.

Теоретически обоснованы четыре этапа подготовки будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьеформирующих технологий в учебно-воспитательный процесс общеобразовательной школы, направленные на формирование положительных мотивов, знаний, умений и навыков, способности личности к самооценке, самоанализу деятельности. Первый этап – реализация программы-ориентира физического самовоспитания будущих учителей физической культуры. Второй этап – внедрение в процесс подготовки будущих учителей физической культуры: спецкурса “Здоровьеформирующие технологии в физическом воспитании”; здоровьеформирующей составляющей содержания рабочих программ профессионально ориентированных дисциплин. Третий этап – осуществление аудиторной и внеаудиторной работы оздоровительной направленности. Четвертый этап – направленность методической практики и практики в детских заведениях оздоровления и отдыха на формирование у

будущих учителей физической культуры здоровьесформирующей компетентности.

Выявлено организационно-педагогические условия подготовки будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьесформирующих технологий в учебно-воспитательный процесс общеобразовательной школы и пути их реализации. Определена структура здоровьесформирующей компетентности подготовки будущих учителей физической культуры, охарактеризованы критерии, показатели и уровни сформированности здоровьесформирующей компетентности.

Ключевые слова: здоровьесформирующая компетентность, здоровьесформирующие технологии, будущие учителя физической культуры, учебно-воспитательный процесс, этапы, организационно-педагогические условия.

ANNOTATION

Anastasova O.U. The training of future teachers of physical culture to the introduction of healthforming technologies in educational process in secondary school. – In manuscript.

A thesis for inception of a candidate's pedagogy degree under specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Berdyansk State Pedagogical University, Berdyansk, 2014.

The thesis reveals the essence of the concepts of "healthforming technology", "healthforming competence", "training of future teachers of physical education", "training of future teachers of physical education to the introduction of healthforming technologies in educational process in secondary school". The structure of healthforming competence of future teachers of physical education is defined. The criteria, the indicators and the levels of healthforming competence are specified. The model of training of future teachers of physical education to the introduction of healthforming technologies in educational process in secondary schools is theoretically grounded and experimentally tested.

The data, which were obtained at the end of the forming experiment, confirm the effectiveness of the model of training of future teachers of physical education to the introduction of healthforming technologies in educational process in secondary schools.

Keywords: healthforming technologies, healthforming competence, future teachers of physical culture, educational process, organizational and pedagogical conditions.